

AIGUA, SEQUERA I ÈTICA

Sembla l'ou de Colom de tan obvi. Així que més val plantejar les coses tal com són, i no marejar el personal amb divagacions sobre la sequera. Clar i català: des del punt de vista ambiental, allò que els experts de vegades anomenen «el problema de l'aigua», no existeix. L'aigua no té absolutament cap problema. El nostre és l'únic planeta cobert d'una capa aquosa líquida i si no el destruïm ho continuarà essent.

D'ençà que el món és món, l'aigua en forma d'oceans, rius, pluja, aigües subterrànies i zones humides formen la part essencial de la Terra. Els que tenim un problema –i greu– som els humans. En concret el nostre problema és com sobreviure amb un estil de vida absurd, en un medi cada cop més degradat que malbarata els recursos naturals d'una forma quasi suïcida.

FOTO: XAVIER BORRÀS

Ramon Alcoberro

FILÒSOF

Avui per avui continua plovent si fa no fa com sempre, i potser fins i tot més, perquè l'escalfament global del planeta augmenta la cobertura nuvolosa i, en conseqüència, les precipitacions. Però, amb tot, hi ha una creixent experiència compartida –i no només una sensació subjectiva– de sequera global. Megalòpolis que contaminen i malbaraten l'aigua, tala indiscriminada d'arbres, irrigació inapropiada i drenatge ferotge d'antigues zones humides, unida a pràctiques agrícoles intensives i no respectuoses amb els cicles naturals, tot plegat ens porta a un escenari de desertificació i empobriment gens natural però, potser, irreversible. Com deia Arhur C. Clark és poc apropiat anomenar «terra» aquest planeta quan és obvi que és «oceà». Però si continuem amb les males pràctiques ambientals potser en el futur el nom que ens correspondrà serà «desert».

És hora de dir ja –i de dir-ho molt clar– que el problema seriós de l'aigua no és cap altre que el de la manca de criteris ètics i la falta de respecte als cicles naturals. Plou si fa no fa com sempre, els fluxos fluvials s'han tornat més irregulars però no han disminuït i l'aigua subterrània tampoc no ha minvat significativament; però, paradoxalment, estem tenint problemes d'aigua perquè tenim un trencacaps previ que nosal-

tres mateixos hem creat: el del model de creixement econòmic depredador. Si com a bé renovable l'aigua es manté, almenys per ara, dins uns paràmetres estables, en canvi com a negoci, i com a eina de poder polític, la seva gestió és cada cop més irracional. Matar un país és deixar-lo sense aigua i això val tant per a l'Ebre com per als maputxes de Xile o per als palestins. Malferir un país és sotmetre'l a processos urbanitzadors irracionals i a una gestió tecnocràtica de les necessitats primàries (aigua, aire...). Les conseqüències de la contaminació de l'aigua afecten tant la salut de la gent com els equilibris estratègics i socials del planeta.

Però ni tota l'agricultura porta inevitablement a la desertització, ni tot ús de l'aigua és abusiú, ni les ciutats han de ser necessàriament les grans màquines de degradació del medi en què les hem convertides. A la Xina i al Sud-est asiàtic hi ha camps dedicats al conreu de l'arròs de fa més de mil anys i no s'hi han degradat pas els terrenys. A l'Atlas marroquí hi ha boscos importants i no pateixen incendis. I així podríem anar buscant els exemples que calgui. És sempre la gestió del bé –i no el bé en si mateix –el que resulta problemàtic.

El problema està en la manca d'escrúpols dels humans a l'hora de delmar la natura. Si el nostre model econòmic omple el món de ciment i de carreteres i destrueix la cobertura vegetal no servirà de res que conti-

nuï arribant les masses d'aire oceànic carregades d'humitat, com han fet des de fa milions d'anys provocant la pluja. Eixugant llacs, rius i aqüífers estem contaminant el futur. Si s'assequen els sòls, si es converteixen les rieres en carrers asfaltats per fer-hi urbanitzacions i si es talen els boscos per fer-hi cases –que, tot cal dir-ho, només s'habiten uns pocs dies cada any–, desapareix la humida pel·lícula de vida que dona recolzament a plantes i animals i es desertitza artificialment la terra. Drames ecològics que la Terra pateix a diari, com l'empo-

briment de la biodiversitat, la sobreexplotació agrícola, l'ús de pesticides, la pressió del cotxe sobre l'entorn, el model insostenible de vida urbana etc., expliquen molt millor el problema de l'aigua que no pas els informes suposadament tècnics de les companyies elèctriques.

Al nostre món hi domina un model econòmic irracional i miop, la natura es destrueix, s'urbanitza el més mínim espai, els boscos es talen a ritme creixent i les pràctiques centenàries dels pagesos se substitueixen per usos intensius, etc. I així s'impeideix el procés normal d'evaporació,

«Eixugant llacs, rius i aqüífers estem contaminant el futur»

es facilita l'empobriment dels sòls i augmenta l'erosió i es degrada la vida. Senzillament, els humans hem optat per un model d'ocupació de l'espai poc «savi», poc amatent als cicles naturals. No ens agrada que la natura posi límits al nostre desig de potència –i al robatori més o menys conscient dels recursos escassos– i per això veiem problemes allí on el problema som nosaltres.

Sense un canvi de valors, i mentre continuem confonent el valor (moral) i el preu (material), els coneixements culturals, científics i tec-

nològics no podrem sortir del parany en què la nostra civilització ha caigut tota sola. Destruir la memòria històrica, trencar amb un model sostenible de relacions humanes, haver augmentat irresponsablement la població del planeta i concentrar els humans en megalòpolis té un preu. I cada cop hi ha dubtes sobre si el podrem pagar. Perquè el repte no consisteix a gestionar la natura (la natura se sap gestionar tota sola i ho ha fet durant milions d'anys!) sinó a gestionar-nos a nosaltres mateixos i a controlar la nostra voluntat de potència.

Redefinir els valors morals –i especialment preguntar-nos si de debò el malbaratament ens fa més feliços– és la condició prèvia per a poder plantejar qüestions com el canvi climàtic, la sequera, la desertització i, en general, la problemàtica ambientalista. Cal començar a diferenciar entre l'aigua com a font de vida i l'aigua com a font de negoci. Que tothom tingui garantida una quantitat suficient de bona aigua, neta i en condicions significa assumir que el líquid vital no pot ser un negoci, sinó una condició per a una vida bona. L'aigua és un dret i és un bé d'interès general –per cert, de molt més interès que el petroli!– i per a garantir-la cal una política pública, plans d'ús, de regadiu i d'estalvi coherents i, sobretot, una sensibilitat envers la vida que, dissortadament, encara ens manca.